

Jean Vanier

Hľadanie pokoja

Udalosti z 11. septembra ma oslovili, aby som sa osobne rozhodol pre udržovanie mieru, aby som pokračoval v úvahách o pokoji a o zdrojoch násilia v našom svete, v sebe samom a v každom jednom z nás.

Čo sa skrýva za týmito útokmi? ... Odkiaľ sa vzala nenávisť, ako na ňu odpovedať a ako prelomiť bariéry rozdeľujúce ľudí a kultúry?

Mám nádej, že stále viac a viac ľudí bude zisťovať, že pokoj, po ktorom všetci tak túžime, je nielen povinnosťou vlády, ale aj úlohou každého jedného z nás. Všetci sa môžeme stať jeho tvorcami.

Pokoj nie je len otázkou zastavenia nejakej katastrofy, ale je znovuobjavením vízie a cesty nádeje pre celé ľudstvo.

Spočiatku bolo v našich komunitách veľa násilia. Bolo to preto, lebo mnohí naši obyvatelia pochádzali z deprimujúceho prostredia a boli plní hnevu a sklúčenosti. ... a tak tieto úvahy vychádzajú z mojej bezprostrednej skúsenosti s ľuďmi a z poznania, ako rastú v pravde a v pokoji.

Etty Hillusemová, Židovka holandského pôvodu, ktorú usmrtili v plynovej komore v Osvienčime, napísala: „Po tejto vojne sa vo svete uvoľnia dva prúdy: prúd láskyplnej dobroty a prúd nenávisti...“¹

I.

Konflikt a strach

Kultúrny konflikt

Rozpory vzniknú vtedy, keď skupiny alebo jednotlivci potrebujú dokazovať, že ich spôsob je správny a že majú moc, a chcú nad inými vládnuť a panovať. Križiacke výpravy a náboženské vojny boli takmer vždy s nenávisťou a s krutosťou vedené v „mene Božom“. A v súčasnosti, stačí si len pomyslieť na nacistické Nemecko a holokaust, alebo na Stalinovo zlikvidovanie kresťanskej cirkvi a zabitie mnohých ľudí v Sovietskom zväze. Počas celej histórie ľudstva vidíme potrebu vytvoriť ríšu, v ktorej by vládla jedna skupina a ostatné by zlikvidovala.²

Politický konflikt

V každom koloniálnom vzťahu platí, že kolonizátori vedia, čo je pre nich dobré a čo je dobré pre kolonizovaných, ktorí sú príliš „primitívni“, aby pochopili na čo majú právo. V podstate nemajú žiadny hlas. Keď sa pokúsia vyjadriť svoj názor, vždy ich považujú za príliš emocionálnych a nerozumných.³

... využívať svoju energiu na to, aby vytvorili spoločenstvo, rozvinuli svoju vlastnú kultúru a prehľadli vnímanie svojej identity...

¹ str. 6-8

² str. 15

³ Majed Nassar a Nassar Ibrahim v knihe *Cry Freedom*

Prečítajte si príbeh o križiackych výpravách, ako ho napísali Arabi, Gréci a Francúzi, a uvidíte, aké ťažké je pochopiť pravdu. Prečítajte si o zrode moderného Izraela z pohľadu sionistu a potom z pohľadu Palestínčana a uvidíte, že sú to dva odlišné príbehy.⁴

Naše armády vykonávajú takzvané mierové poslanie, ale samy nevyhnutne mier netvorí, iba zastavia boj. – status quo, vynútená separácia a izolácia dvoch kultúr. Skutočný pokoj môžeme len zriedka nanútiť zvonku; musí sa zrodiť vnútri a medzi spoločenstvami pomocou stretnutí a dialógu a potom sa uskutoční navonok.

Spoločenský konflikt

Je ťažké viesť dialóg s inými, ak arogantne lipneme na myšlienke, že máme pravdu, alebo že náš vplyv a okázalosť sú znamením našej ľudskosti a dobroty.⁵

...prišla ma navštíviť jedna dáma. Mala nejaké staré šatstvo a obnosené topánky, ktoré chcela podarovať ľuďom, ktorých sa ujímame. Jej úmysel bol zaiste láskavý, ale cítil som, že jej predstava bola povýšenecky skreslená – akoby ponúkala odpad ľuďom, ktorí sú sami odpadom. Prečo sa chceme zbaviť vecí, ktoré si my sami nevážime? ... Pre ľudí ako táto dáma by bolo oveľa užitočnejšie osobné stretnutie s hendikepovanými. Pomohlo by im, keby uvideli ich hodnotu, nadanie a ich schopnosti vyjadriť vlastné potreby.

Títo ľudia sú možno štedrý a chcú iným „konať dobro“, ale chcú dávať podľa *svojich* podmienok a taktík, zo svojho postavenia nadržanosti a moci. Nedokážu počúvať ľudí z inej spoločenskej vrstvy alebo ľudí odlišnej kultúry, a tak túto kultúru ani nedokážu oceniť. Nepomáhajú ľuďom, aby sa prejavili a aby vzrástla ich sebaúcta; neodhaľujú im ich hodnotu.

Môžeme túto slušnosť, úctivosť a rešpektovanie zákona nazvať pokojom?

V Rwande žili bok po boku Tutsovia a Hutovia v tých istých dedinách po mnoho rokov. ... propaganda a klamstvá vyvolali pochybnosti a podozrenie, ktoré prelomili dôveru splodili úzkosť. Úzkosť viedla k nenávisti, nenávisť viedla ku konfliktu a zrodili sa ukrutnosť a teror.⁶

Konflikt v rodine

Keď sa manželia hádajú alebo navzájom nekomunikujú, môže to v ich deťoch vyvolať strach a neistotu. A keďže sú deti často bezmocné, aby zareagovali na správanie svojich rodičov, a v neistote sa im nemôže dobre žiť, utvára sa v nich skryté násilie, ktoré sa neskôr prejaví v ich živote v rôznych formách. Strach zo seba, narušené sebahodnotenie, nedostatok sebaúcty a násilie...

Rodičia, tak ako len vedľa, musia svoje deti učiť a viesť k pravde o ľudskej existencii. Prvoradou úlohou rodiča je pomôcť svojim deťom, aby verili samy sebe, svojim hodnotám, pomôcť im rozvíjať ich osobné mravné presvedčenie; nielen im pomôcť zapadnúť do spoločnosti podľa svojich túžob alebo nátlaku partie.⁷

Konflikt v nás

Spoločnosť založená na súťaživosti predstavuje nebezpečenstvo. V takej spoločnosti je len pár víťazov, mnoho porazených a ešte viac obetí.

Strach nás navádza, aby sme sa ukryli za hradby svojho srdca, svojho kolektívu, svojho spoločenstva.

⁴ str. 16

⁵ str. 17

⁶ str. 18-19

⁷ str. 20

My sme ľudské bytosti, nie sme Bohom. Nie sme vykupiteľmi sveta. Nie sme plní života. vždy bude v nás prázdnota, hlboká zraniteľnosť, sklúčenosť a neuhasiteľný smäd, priestor pre nespokojnosť. Neustále sa túžime dostať von z väzenia bezmocnosti a s nádejou pátrame po tom, čo by nás mohlo dostatočne naplniť. Stále hľadáme viac. A len čo dosiahneme poklad, stávame sa znovu nespokojnými; ako dieťa, ktoré chce ďalšiu hračku, viac hračiek! Ak nemáme toto *viac*, máme sklon hľadať chybu v inom, ktorý ho má a ktorý nám bráni získať ho.⁸

Jacqueline – žije blízko Betlehema a pracuje s palestínskymi deťmi – Učí ich spievať a tancovať, a tak im pomáha objaviť a udržať si svoju dôstojnosť.

Nájdenie slobody

...biely trýzniteľ v Južnej Afrike, ktorý Nelsonovi Mandelovi povedal: „Nevieš, že mám moc dať ťa zabiť?“ Mandela odpovedal: „Nevieš, že mám moc umrieť slobodne?“

V našich technologicky rozvinutých spoločnostiach sa smrť môže vnímať ako nehoda. Ako niečo, čo *by nemalo byť*, prekvapenie, ktoré zapríčinil ktosi iný či nejaká neviditeľná ruka. Bojíme sa smrti a odmietame ju. Predstavujeme si ju ako „*cudziu*“, ako čosi neprirodzené a mimo nás. A predsa je zapísaná v našich génoch.

Umierajúci, chorí – keď sa im uprostred ich bolesti a beznádeje pomôže, mnohí dokážu priamo pred smrťou povedať: „Teraz som pripravený.“ Je škoda, že až do nášho posledného vydýchnutia musíme čakať na to, aby sme prijali vlastnú identitu. Nebojme sa seba a svojho bytia. Nepodvoľujme sa s nevôľou svojmu životu a všetkému, čo sa stane. Zvoľme si život v pravde a slobode. To znamená prijať a privítať smrť vtedy, keď príde. Ak tak urobíme, začneme prijímať mnohé malé zomierania života – sklamania, pády, odmietnutia a rôzne druhy zranení. Začneme prenikať za múry vlastnej samolúbosti a pripúšťať potrebu zmeny.⁹

II.

Potreba zmeny

Podobenstvo:

Dozorca v továrni kričí na jedného zo svojich zamestnancov. Ten nemôže odvrátať, lebo by prišiel o svoju prácu. Vráti sa domov a vyleje si zlosť na svojej manželke, ktorá nepripravila jedlo načas. Manželka sa neodváži odvrátať, ale keď vidí svojho syna, ako si berie čosi z chladničky, vyleje si svoj hnev a trápenie na ňom. Jej syn neodvráva, ale vyvrší sa na psovi, ten beží za mačkou a ona zožerie myš. Ako často zraňujeme iných len preto, že sme sami boli zranení.

Konflikt je súčasťou života preto, lebo aj my sme súčasťou rozvíjajúceho sa ľudstva. Každý človek a každá skupina rastie a mení sa. Život zahŕňa zmenu. Niektorí ľudia sa bránia zmene a tak zabraňujú rastu; chcú si zachovať svoje status quo, hájiť si svoje pohodlie, moc, bohatstvo a pocit istoty.

Konflikt nastáva aj v takej inštitúcii, akou je Cirkev, ktorá sa potrebuje obnoviť, ale čelí pritom neochote kultúrnych tradicionalistov, ktorí hovoria: „Vždy sa to robilo takto.“ Zároveň však „príliš noví“ členovia môžu byť priveľmi vzdialení od predstavy a tradície, ktorú dáva život.

⁸ str. 21-22

⁹ str. 23-25

Univerzálnosť konfliktu je nesmierne skľučujúca. Môžeme sa ho natoľko obávať, že sa naň ani neodvážime pozrieť, ani pátrať po jeho príčine – nedokážeme mu čeliť. Predstierame, že je všetko v poriadku, alebo že nemôžeme nič urobiť. Ukrývame sa pred skutočnosťou a zostávame uzavretí vo svojom malom svete, plnom klamných predstáv. Pokoj nie je len o potlačení konfliktu. Skôr ho nadobudneme tak, že sa cez konflikt postupne *prelúskame* pomocou dialógu.¹⁰

Mnohí z nás hovoria: „Ak sa zmeníš, budem ťa milovať.“ Ale ľudia, ktorí objavili nový postoj k zmene hovoria: „Zmeníš sa, keď spoznáš, že ťa milujem – a potom sa zmením aj ja.“ Aby sa ľudia otvorili a začali sa meniť, je nevyhnutná verná oddanosť láske. Základom každého ľudského rastu musí byť sebaúcta, pocit jednotlivca, že ako človek má najhlbšiu hodnotu.

Pokoj môže nastať len vtedy, keď uveríme, že sa ľudia môžu zmeniť a vyjsť spoza svojich hradiel a bariér.¹¹

Milovať niekoho, ako je tento muž¹², vstúpiť s ním do úprimného nefalšovaného vzťahu, objaviť a odhaliť v ňom jeho pravú, skutočnú osobnosť, dôverovať jeho schopnosti zmeniť sa – to všetko vyžaduje dlhý čas a obrovskú schopnosť, veľa skúseností, silnú osobnosť, hlbokú lásku a vernosť.

Keď prestaneme druhých posudzovať, zistíme, že ľudia rozličných kultúr sa, tak ako my všetci, môžu zmeniť. Všetci spoločne sa môžeme stať jednou krásnou kyticou rozmanitých kvetov alebo úžasnou symfóniou, ktorú hrá veľa hudobných nástrojov, pričom každý je v harmónii s ostatnými. Nie je to vízia židovského proroka Izaiáša, ktorý predpovedal čas, keď „bude vlk bývať s baránkom a leopard spočívať s kozliatkom; i teliatko a lev a kýmny vól budú spolu a drobný chlapec ich bude zavracať“ (Iz 11,6)?¹³

III.

Prekročenie bariér medzi nami

Počas balkánskej vojny srbský ortodoxný kňaz ukryl a zachránil Kosovčanov, ktorých hľadala srbská armáda – spriatelil sa s nepriateľom. Za podobných okolností kapitán nemeckej armády Wilson Hosenfeld počas druhej svetovej vojny zachránil v Poľsku životy mnohých Židov, pričom riskoval svoj vlastný.

Toto prekročenie barikád rozdeľujúcich kultúry a náboženstvá nie je odmietnutím svojej vlastnej viery, tradície a kultúrnym, ale je skôr ich naplnením. Viera, náboženstvo a kultúra nachádzajú svoj najhlbší zmysel vtedy, keď sa stávajú cestou, ktorá nám dovolí spojiť sa s Bohom, s Bohom lásky a súcitu, ktorý nám dáva silu, odvahu a múdrosť stretnúť sa s druhými, s ich odlišnými osobnosťami.¹⁴

Vzťah

Rodina, kultúra, náboženstvo, spoločenstvo a priateľstvo, to všetko sú skutočnosti, ktoré sú pre ľudský rast nevyhnutné. Ale potrebujeme sa naučiť aj to, aby sme v takýchto skupinkách nezostali uzavretí alebo uväznení. Musíme prekročiť hranice a stretnúť sa s tými, ktorí sú odlišní. Spolužitie je podstatné a dôležité, ale pokoj je čosi oveľa hlbšie. Aby sme

¹⁰ str. 29-31

¹¹ str. 32

¹² muž, s ktorým sa Vanier stretol vo väzení v Montreale – zabil päť žien

¹³ str. 34

¹⁴ str. 39

vytvorili pokoj, musíme urobiť viac, ako len povedať ahoj. Musíme odhaliť, kto je druhý človek, a objaviť, kto sme my.

Keď milujeme ľudí a odkrývame im ich hodnotu, začínajú vychádzať spoza hradiel, ktoré ich ochraňujú.

Každý z nás mal len symbolické meno¹⁵ – žiadne informácie o postavení, zamestnaní, tituloch.¹⁶

Riziko

Ľudia snažiaci sa o stretnutie s tými, čo sú odlišní, nie vždy vedia, kam vzťah povedie. Milovať vždy znamená isté riziko: môže nás odmietnuť a odsunúť vlastná skupina, v ktorej sme sa cítili bezpečne; môže to znamenať bolesť v samotnom vzťahu.¹⁷

Odpustenie

„Zranil si ma a mne sa uľaví, ak zraním teba alebo niekoho iného.“¹⁸ Rany hnisajú a tkanivo odumiera. Vina a depresia v nás sa stávajú energiou, ktorá sa môže premeniť na konflikt.¹⁹

Neverím, že odpustenie sa v nás vynorí prirodzene. To, čo sa v nás objaví, je odplata, pomsta, sklúčenosť a hnev. Ale dar odpustenia môžeme dostať. Môžeme rásť v túžbe žiť pre prítomný okamih a objímať budúcnosť, ale len prostredníctvom milosti, ktorá pochádza od Boha.

Verím, že jedného dňa objavíme, že naše zranenia, ktoré sme prežili, sa staú zdrojom života; novej energie prúdiacej z našich rán.

Sloboda

Michael Ignatieff²⁰ rozlišuje základné ľudské potreby od potrieb, ktoré ak sa rešpektujú, dovoľujú ľuďom nielen prežiť, ale sa aj naplno rozvinúť a získať uspokojenie. Naše základné potreby sú jedlo, bývanie a lekárska pomoc; ďalšie potreby sú byť milovaný, obdivovaný, uznávaný a oceňovaný. Ignatieff zastáva názor, že zabezpečenie základných ľudských potrieb je skutkom spravodlivosti a môže byť zakotvené v zákone. Ale zákon nemôže usmerňovať alebo vnucovať napĺňanie ľudskej potreby byť milovaný.

Søren Kierkegaard: Naša rovnosť spočíva v skutočnosti, že Boh nás všetkých miluje rovnako.²¹

IV.

Prekročenie bariér v našom vnútri

Naše nebezpečenstvo spočíva v tom, že si myslíme, že šťastie príde zvonka, z vecí, ktoré vlastníme, alebo zo silnej skupiny, a nie z nášho vnútra, z vnútorného svätostánku nášho bytia.

¹⁵ na jednom stretnutí, ktorého sa Vanier zúčastnil – neboli nikam zaradení, označení visačkou, ako nejaký člen tej či onej skupiny

¹⁶ str. 40-42

¹⁷ str. 43

¹⁸ podobenstvo o dozorcovi v továrni, ktorý nespravodlivo kričal na robotníka a spôsobil, že robotník uvalil svoj hnev a sklúčenosť na manželku

¹⁹ str. 44

²⁰ filozof a historik – v knihe *Needs of Strangers*

²¹ str. 46-48

Šťastie znamená prijať a zvoliť si život, a nie sa mu neochotne podrobiť. Prichádza, keď si vyberieme, že v tomto prítomnom okamihu svojho života budeme takými, akými sme, budeme sami sebou; keď si zvolíme život so všetkými jeho radosťami a konfliktami. ... Je to prijatie skutočnosti, že nie sme nekonečná, ale môžeme vstúpiť do osobného vzťahu s Nekonečným a odhaliť všeobecnú pravdu a spravodlivosť, presahujúcu všetky kultúry: každý človek je jedinečný a posvätný.

Nesnažíme sa vykľnúť zo života a žiť vo svete predstáv, snov alebo nočných môt.

... len ticho počuje

Aby sme prekonalí tlaky na trhu, potrebujeme byť ostražití a vyvarovať sa nepriateľských vplyvov, ktoré znižujú našu dôstojnosť. Najzákernejšou pascou je nenávisť voči sebe. Vyrovnanosť je dosiahnuteľná len vtedy, keď sme zjednotení sami so sebou. Máme tendenciu prepracovať sa, aby sme unikli sami sebe a pokúsili sa pritom zdôvodniť svoju existenciu. Pre našu existenciu je len jediné zdôvodnenie: Boh nás miluje. Bojíme sa relaxovať a pustiť všetko z rúk, pretože nám chýba dôvera v lásku. A tak stále, v ustavičnom zhone kontrolujeme, a ak snáď trochu spomalíme, stojíme tvárou v tvár sebe samým. Nie je dramatickým zveličovaním povedať, že základom všetkej, radosti, šťastia a tvorivosti je pokorné seba prijatie. Je predpokladom slobody a svätosti.²²

rozhodne neexistuje náhrada za modlitbu a rozjímanie, ak chceme dosiahnuť vnútorné stíšenie. Musíme počuť Božiu úpenlivú prosbu: „Budte pokojní a poznajte ma“²³

Etty Hillemusová napísala, že jej jedinou túžbou je pomôcť ľuďom odhaliť vzácnosť ich jedinečnosti a povolania byť Božím príbytkom.

A ja ti sľubujem, môj Bože, áno, sľubujem, že sa pre Teba pokúsím nájsť domov a útočisko v toľkých domoch, v koľkých to len bude možné. Je toľko prázdnych domov...

...krása každého človeka spočíva v povolaní stať sa domovom pre Nekonečného

A sú aj takí (zadržaní Židia), čo chcú chrániť svoje telá, ale nie sú nič viac ako úkryt pre tisícky strachov a trpkých pocitov. „Nedovolím im (Nemcom), aby ma dostalo do svojich pazúrov.“ Ale zabudli, že nikto, kto je v Tvojom náručí, nie je v ich pazúroch.²⁴

Potrebujeme očistenie

Tieto naše bariéry alebo hradby skrývajú všetky súženia, ale aj to, čo je v nás najkrajšie.

Nedržím sa svojich nápadov a plánov
Ak mi niekto ukazuje niečo lepšie –
nie, nemal by som hovoriť lepšie, ale dobré –
prijmem to bez akejkoľvek ľútosti.
Nesnažím sa viac porovnávať.
To, čo je dobré, pravdivé a skutočné, je pre mňa

²² Josef Pieper – nemecký teológ

²³ str. 51-53

²⁴ str. 54

vždy to najlepšie.²⁵

Táto cesta k objaveniu seba samého, svojho najhlbšieho ja, spolu s uvedomením si toho, kto sme a aké máme v živote je poslanie, je dlhá. Je to celoživotný príbeh a môže v ňom byť mnoho bojov. Všetci musíme na ňom *pracovať*! Ježiš v podobenstve o pšeničnom zrnku hovorí, ako musia umrieť naše vnútorné nutkania, aby sme raz mohli žiť naplno a prinášať veľa ovocia (porov. Jn 12,24).

Toto očistenie nemôžeme urobiť sami, svojou silnou vôľou alebo sebaovládáním. Je to oveľa hlbšie. Prichádza prostredníctvom udalostí, ktoré nás môžu zlomiť alebo zraniť, prostredníctvom múdrych mužov a žien; uskutočňuje sa prostredníctvom daru Boha, ktorý nás vedie do nádherného života a úžasnej slobody.

...nesmieme sa nechať potopiť životom alebo prehlušiť zármutkom a nešťastnými udalosťami.

Uvedomujem si, ako veľmi ja sám potrebujem byť očistený. Keď stojím pred ľuďmi, ktorí ma spochybňujú, alebo ktorých utrpenie a nezriadené správanie vzbudzujú vo mne sklúčenosť, pociťujem vo svojom vnútri hnev a násilnosť.²⁶

V.

Hľadanie pokoja

Budovanie pokoja

...priblížiť sa ľuďom z pozície počúvania, porozumenie, pokory a lásky. Keď sa vzdáme moci, staneme sa otvorenejší Božiemu súcitu.

Pre pokoj pracujeme zakaždým, keď uplatňujeme autoritu s múdrosťou a nefalšovanou láskou. Táto láska nie je sentimentálna; odhaľuje ľuďom, kto sú a umožňuje im vybrať si a nasledovať hlas svojho svedomia. Znamená to, že ich počúvame a vážime si ich práve takých, akí sú.

Keď ľudí milujeme, dávame im slobodu.

Pokoj neprichádza z nadradenosti a z moci. Prichádza zo sily života, prúdiacej z najhlbšej a najzraniteľnejšej časti nášho bytia, zo sily nežného a silného života, ktorý je vo vás i vo mne.

Malé deti dokážu vyniesť na povrch jednoduchosť našich vlastných srdc, našu detskosť, ukrytú za sebavedomím a strachom z pohľadu iných. Prebúdajú naše srdcia. Nevzbudzujú strach.²⁷

Pred niekoľkými rokmi sa mladý postihnutý muž zúčastnil paraolympiády. Veľmi chcel vyhrať zlatú medailu v behu na 100 metrov. Preteky začali a on vyštartoval naozaj dobre. Ale o krátky okamih sa vo vedľajšej dráhe pošmykol a padol mladý muž. Mladý muž, ktorý tak túžil po výhre, okamžite zastavil, podal ruku spadnutému mužovi a pomohol mu vstať. Obidvaja pokračovali v behu a obidvaja dobehli do cieľa poslední! – súciti a priateľstvo sú dôležitejšie ako sila, víťazstvo alebo moc.²⁸

²⁵ z básne *Som odzbrojený* – Patriarcha Athenagoras z Konštantinopolu

²⁶ str. 55-57

²⁷ str. 64-65

²⁸ str. 67

Ján Pavol II. – neprestáva byť prorokom pokoja. ... na ostrove Haiti²⁹ - po jeho ľavici boli predstavitelia diktatúry a ozbrojených síl ostrova Haiti, po jeho pravici stáli diplomatické zbory a vpredu na obrovskej ploche obyvatelia Haiti. Hovoril o tom, aké je dôležité umývať nohy chudobným a slabým. Zástup mu v bujarej radosti volal na slávu. ... vyzeralo to, akoby bol pápež sudcom, predstavitelia vlády a armády súdenými a ľudia súdnou porotou.

Ako môže existovať pokoj tam, kde vedľa seba žijú ľudia v obrovskej núdzi a ľudia vo veľkom prepychu bez toho, aby sa o seba zaujímali? Spolunažívanie s ľuďmi, ktorých hodnota bola znevažovaná, nám pomôže navzájom objaviť svoju ľudskú hodnotu a dôstojnosť.³⁰

Cesta vytvárania pokoja nie je ľahká. Možno je jednoduché byť *milovníkom* pokoja, ale oveľa náročnejšie je byť každý deň *pracovníkom* pokoja a jeho tvorcom. Keď prídu ťažkosti a konflikty, veľmi ľahko sme znechutení. Niekedy nám naše úsilia pripadajú také zbytočné. Tak často sa dotykame násilia vo svojom vlastnom vnútri. Môžeme upadnúť do pochybností a zmätku.

„Verím, že odzbrojená pravda a nepodmienená láska budú mať naozaj posledné slovo.“³¹

Byť tvorcom pokoja znamená byť pútnikom, ktorý sa plaví do novej a nepoznanej svätej zeme. Znamená to byť prieskumníkom, ktorý sa plaví preč z rozvráteného a rozdeleného sveta po neznámych a niekedy rozbúrených moriach, aby objavil nové zárodky života a jednoty, pripravené rásť a rozkvitnúť. Putujúci námorníci, ktorí sa plavia k pokoji po drsných moriach, sa môžu niekedy cítiť osamelí. Ale nikdy nie sú sami, pretože hľadajú Boží domov. Boh je s nimi a volá ich pokračovať na ceste. Ich nádej na nich čaká.³²

Záver

Moja nádej je v každom z vás.³³ Moja nádej je vo vašich srdciach. Videl som mnoho mužov a žien, ktorí keď prišli do Archy, boli plní hnevu a sklúčenosti.... Potom povstali ako noví ľudia, naplnení dobrotou a láskou. Uzdravenie a nadobudnutie vnútorného pokoja si vyžaduje svoj čas. Videl som mladých ľudí, ktorí sa zmenili, keď žili s hendikepovanými ľuďmi. Videl som, ako objavili svoj vlastný potenciál života a nádeje pre ostatných.³⁴

²⁹ v roku 1983

³⁰ str. 68-69

³¹ Martin Luther King – v prejave pri preberaní Nobelovej ceny za mier - mladým

³² str. 70-71

³³ J. Vanier - príhovor k početnej skupine mladých obyvateľov na Haiti, keď tam boli nepokoje

³⁴ str. 75